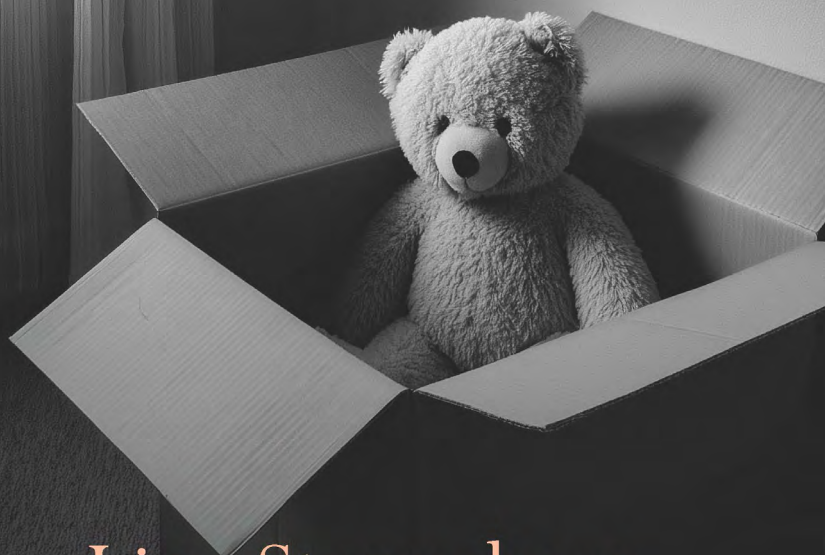

Nikdy,
nikdy,
nikdy

Linn Strømsborg

Ljndeni

Nikdy, nikdy, nikdy

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Linn Strømsborg

Nikdy, nikdy, nikdy – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

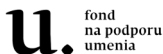
Linn Strømsborg

Nikdy,
nikdy,
nikdy

Z nórčiny preložila Zuzana Bátorová Vahančíková

Ljndeni

Preklad literárneho diela podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia.

Linn Strømsborg: *Aldri, aldri, aldri*

Copyright © Flamme forlag 2019

Translation © Zuzana Bátorová Vahančíková, 2025

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2025

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

Vyťažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice
2019/790 EÚ je zakázané.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-4981-7

ISBN e-knihy 978-80-566-4991-6 (1. zverejnenie, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4992-3 (1. zverejnenie, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-4990-9 (1. zverejnenie, 2025) (ePDF)

MATKY

Stará mama z maminej strany sa vydala, keď mala sedemnásť rokov. So starým otcom sa im narodili štyri deti a teraz bývajú v mestečku Altea v Španielsku. Žijú tam, odkedy si pamätám. Mama ich spomína len zriedkakedy, ale občas nám pošlú pohľadnicu a na Vianoce a na narodeniny nám chodia balíčky, ktoré je treba vyzdvihnúť na pošte. Obálky aj karty, ktoré v nich bývajú, sú napísané úhľadným písaným písmom starej mamy. Nikdy v nich nie je nič viac než *Všetko najlepšie k narodeninám* či *Veselé Vianoce a šťastný nový rok*. Viem, že stará mama maľuje a starý otec rád číta, no to je asi tak všetko. Keď som bola tínedžerka, chcela som ich ísť navštíviť, pol roka som naliehala na mamu a na otca, ale nedovolili mi to, hoci som navrhla, že si to sama zaplatím. Vtedy som nechápala, že je to preto, lebo starí rodičia si neželajú, aby ich niekto navštívil, či už ja, alebo ktokoľvek iný. Zrejme majú priateľov, deti však nikdy nemali príliš v láske. Mama mi spomínala, že keď som bola malá, spýtala som sa jej, prečo mali starí rodičia vnúčať, keď sa s nimi nechcú stretávať.

Potichu odvetila, že aj ona sa z rovnakého dôvodu zamýšľala nad tým, prečo mali deti, no vzápätí hlasnejšie doložila, že stará mama a starý otec majú jeden druhého a to im stačí.

Babička z otcovej strany celý život túžila po deťoch. Vydala sa ako devätnásťročná a predstavovala si, že spolu s manželom privedú na svet päť detí. Budú sa síce deliť o izby, pretože v tom čase si nemohli dovoliť kúpiť väčší dom, no budú sa navzájom ľúbiť a spolu všetko zvládnu. Detská izba, ktorú pripravili na poschodí rozdelením obývačky stenou, zostala dlhé roky prázdna. Žiadne deti neprišli. Izba im zavádzala, večne im pripomínala deti, ktoré sa im nikdy nenarodili. Babička ju postupne zaplnila vecami. Kúpila elegantný jedáľenský servis na špeciálne príležitosti, ktorý nikdy nepoužívala. Nakúpila ozdobné predmety príliš cenné na to, aby ich niekde nechala vystavené, nechcela predsa, aby sa rozbili. Vyleštila príbor a roztriedila ho do zásuviek v izbe vedľa obývačky. Do označených škatúl zbalila dekorácie na jednotlivé sviatky. Každé Vianoce, Veľkú noc, leto aj zimu vyzdobila dom, hoci v ňom žila len ona a jej manžel. Každé leto niekam odcestovali, chodili na výlety do kempov po celej krajine, pili kávu z termosiek, pózovali pred snehovými závejmi v horách uprostred horúčav, bezúspešne chytali ryby, opaľovali sa v kempoch, zatiaľ čo okolité rodiny vytvárali zvukovú kulisu k ich dovolenkám. Ráno ju budili hrajúce sa deti. Babička vstala, pripravila kávu, zobudila dedka, aby si ju mohol vypiť v posteli, potom si sadla von a pozorovala deti zo susedného karavanu, ako sa hrajú pred jej vlastným karavanom vytlieskavačku.

„Mali sme mať deti,“ povedala dedkovi.

„Viem,“ prikývol.

Roky plynuli a žiadne deti neprišli. Zmierila sa s tým, že sa nestane mamou. Nedalo sa nič robiť. Vyšetrenia boli pre ňu zahanbujú-

ce, no ani lekári nenašli nič, čo by nebolo v poriadku. Niekomu sa to jednoducho nepodarilo a ona bola jedna z takých. Deti zo susedstva ju však napriek tomu volali mama. Dvere radového domu, v ktorom bývali už pätnásť rokov, sa nikdy nezatvárali, kuchyňa na prízemí bola plná detí zo susedstva, ktoré vedeli, že sem môžu kedykoľvek prísť, porozprávať sa a dostať krajec chleba poliaty sirupom či pohár vody s kockami ľadu, niekedy dokonca aj ovocnú šťavu. Sedávali pri kuchynskom stole, kde vždy stáli štyri stoličky, hoci starí rodičia boli len dvaja a hostí na večeru mávali iba zriedkakedy. Hompáľali nohami a prežúvali krajce bieleho chleba, hovorila babička, keď spomínala na tie časy. V záhrade si mohli natrhať orgován a pod ich kuchynským oknom sa postupne objavil chodníček vyšliapaný nespočítanými detskými nohami, ktoré chodili skratkou cez záhradu, namiesto aby dom obišli.

Potom sa narodil otec.

Meškal takmer dvadsať rokov a dva týždne, no zároveň prišiel práve včas. Keďže už boli traja, izbu oddelenú od obývačky vyupratovali a zariadili. Najskôr v nej bola detská postieľka, neskôr trochu väčšia posteľ, písací stôl, šatníková skriňa, komoda. Výlety do kempov pokračovali, ale tentoraz s dojčaťom počas prvého leta, potom s batolaťom a neskôr s malým chlapcom, ktorý s otcom lovil ryby a s mamou si čítal knižky. Precestovali Nórsko zdola nahor a zase späť, vozili sa lesnými cestami a tunelmi, navštevovali príbuzných a pýšili sa chlapcom, ktorý konečne prišiel.

Keď som sa otcovi a mame narodila ja, naučila som sa chodiť u starých rodičov v záhrade, tam, kde nám deti zo susedstva vyšliapali chodníček. Čítať som sa naučila v niekdajšej posteli svojho otca v izbe oddelenej od obývačky. Na schodoch pred

dverami, ktoré sa nikdy nezatvárali, ma prvýkrát poštipala osa. Raz na Štedrý večer som dostala prvú chrípku a preležala som ho v babičkinej posteli, zatiaľ čo ostatní jedli večeru a rozbalovali darčeky.

„Ako si vedela, že chceš mať deti?“ spýtala som sa jedného dňa babičky, keď sme sedeli v záhrade pod orgovánom.

„Jednoducho som to vedela,“ odpovedala spod slnečného klobúka s trvalou na hlave.

„Ale ako človek vie, že to jednoducho vie?“

„Neviem,“ priznala. „No bolo to, ako keď som stretla dedka. Jednoducho som vedela, že je to on. A jednoducho som vedela, že chcem mať deti. Veľa detí.“

„Ale mali ste iba ocka?“

„Áno, no on bol najlepšie dieťa, aké sme mohli mať,“ odvetila. „Bol skoro rovnako úžasný ako ty,“ povedala, vzala ma za ruku a svoju mäkkú zvráskavenú pokožku pritisla o moju opálenú a lepkavú od horúčavy.

„Nalejem ti ešte šťavu?“

„Áno, prosím si.“

Mama mala devätnásť rokov, keď som sa jej narodila. S otcom sa zoznámili na gymnáziu. Splodili ma hneď po maturite, otec vzal mamu domov k starým rodičom a povedal, čo sa im prihodilo. Dedko vstal a odišiel, babička vzala mamu za ruku a sľúbila jej, že sa o ňu postarajú. Aj o mňa. Počas tehotenstva sa mama zamestnala ako sekretárka, každé ráno chodila autobusom do mesta, zatiaľ čo brucho pod šatami sa jej zväčšovalo, kým som v ňom rástla. Otec pracoval ako poslíček na bicykli, a keď mu zavolali, že máme sa spustiť kontrakcie, bol práve na ceste do Smestadu s balíkom, ktorý sa mu už nepodarilo doručiť. Vzal ho so sebou do pôrodnice, kde sa vrátil do čakárne a pýtal sa na mamu. Tesne predtým, ako som sa narodila, zamdlel, no keď ma vytiahli von, položili mame na prsia a oznámili mu, že sa stal otcom, prebral sa. Narodila som sa o desať minút štyri, mala som desať prstov na rukách aj na nohách, otcov nos a mamine oči. Babička nás v nemocnici navštívila ako prvá. Odkedy sa dozvedela, že som na ceste, neprestajne plietla výbavičku pre bábätko. Keď sme odchádzali z pôrodnice, dedko odovzdal mame a otcovi kľúč od bytu, ktorý pre nich prenajal. Teraz už nemôžete bývať u nás v suteréne, oznámil im odomykajúc dvere a vyzval otca, aby vošiel.

Bol to dvojizbový byt vo štvrti Tøyen, so šikmou strechou a pokazeným oknom, no bolo v ňom miesto pre troch a nachádzal sa bližšie k maminej kancelárii aj k otcovej práci, ktorú si našiel, keď dal výpoveď ako poslíček, a od starých rodičov bol metrom tiež iba na skok.

Z toho bytu si nič nepamätám, pretože sme sa odtiaľ odsťahovali pred mojimi štvrtými narodeninami, ale mama mi ukázala, kde sa nachádza. Teraz bývam asi dvesto metrov od neho,

často sa dívam do jeho okien a hovorím si, že tam – tam sme s mamou a ockom bývali. Obaja mali sotva dvadsať, obaja ustavične pracovali, aby dokázali všetko zabezpečiť, a ja som vyrástla z päťdesiatjedem centimetrov na takmer meter. Dedko zomrel len o niekoľko rokov neskôr, otec za ním chodieval každý deň do nemocnice, až kým už nebolo koho navštevovať. Spomínam si na pohreb, bola zima a všetci boli smutní. Ockovi som nakreslila obrázok, aby som ho trochu rozveselila, ešte stále visí na stene u mamy. Otec zomrel, keď som mala dvadsať rokov, mne však nikto nenakreslil obrázok, aby ma rozveselil. Nikto sa o to ani nepokúsil.

Mama žije sama v dome, v ktorom som vyrástla, a od mojich devätnástych narodenín pletie výbavičku pre bábätko.

Keby som otehotnela v rovnakom veku ako moja mama, mala by som už pätnásťročné dieťa. Dcéra alebo syn by možno tiež prežili svoje prvé roky v Tøyene, mali by starú mamu, ktorá im štrikuje oblečenie, rozmaznáva ich a rozpráva im príbehy z môjho detstva, rovnako ako babička rozprávala príbehy z otcovho detstva mne.

Keď sa raz staneš matkou, budeš ňou, až kým nezomrieš, hovorí mi mama. Nikdy ňou neprestaneš byť. Odo dňa, keď si sa narodila, až do dňa, keď zomriem, budem vždy tvojou mamou.

Mám tridsaťpäť rokov. Nechcem mať deti.

Prvý z mojich priateľov, ktorý mi povedal, že by so mnou chcel mať deti, sa nahneval, keď som mu oznámila, že žiadne mať nechcem. Si si tým istá? bola jeho prvá reakcia. Áno, som si istá, odvetila som. Nemôžeš to s istotou vedieť už teraz, namietal, si nezrelá, kričal, nevedomuješ si, o čo prídeš, plakal. O niekoľko mesiacov neskôr sme sa rozišli. Hádku sme uzavreli tým, že ma poprosil, aby som si to premyslela, čo som mu aj sľúbila, no v skutočnosti som o tom príliš nepremýšľala. Vedela som, že nechcem mať deti. Ani s ním, ani s nikým iným a predovšetkým nie sama so sebou. Keď sa niekedy prechádzam v blízkosti miesta, kde býva, mám obavy, že ho stretnem. Už je z neho otec. Predstavujem si, že pôjde oproti mne so synom alebo dcérou v kočiaku a že okolo mňa prejde a ani si ma nevšimne, alebo si predstavujem, že sa pri mne pristaví a prihovorí sa mi, že sa na seba usmejeme a možno sa objímeme, že sa pozriem na dieťa, ako sa to predsa patrí, pozrieť sa na dieťa a povedať: Óóó, aký je roztomilý! Alebo: Ako len vyrástol! Je to dievčatko, opraví ma. Potom si zamávame a ja sa poberiem ďalej sama, on s dieťaťom v kočiaku a šťastný. Pomyslí si: Je osamelá. Pomyslí si: Lutuje to. A ešte: Som rád, že som neskončil s ňou. Ja si pomyslím, že vyzeral poriadne unavené, ale zdalo sa, že je šťastný.

A ty si rovnako osamelý ako ja, keď sa v noci prevaľuješ v posteli a nemôžeš spať. S tým rozdielom, že nemáš okolo seba celú noc ticho.

V živote nie je mnoho vecí, ktorými som si istá. Ustavične mením názor, tak ako všetci ostatní. Nie som tým istým človekom, ktorým som bola v mladosti, a podobne ani o desať rokov nebudem taká, aká som teraz. Jednu vec však po celý ten čas viem. Nebudem mať deti. Nikdy som ich mať nechcela. Nikdy som nechápala, prečo my ľudia vôbec máme deti.

Chcem povedať, že rozumiem, že takto pokračuje náš druh, že by sme tu už dnes neboli, keby nikto neotehotnel a nezakladal rodiny, ktoré sa o seba navzájom starajú, že skupina ľudí je ochranou pred zvyškom sveta. Rozumiem, že máme pohlavný styk, aby sme zachovali ľudský druh.

Pozorujem, ako sa čoraz viac mojich priateľov stáva rodičmi, pretože starneme, pretože robia to, čo by mali robiť, čo sa od nich očakáva, no čo je najdôležitejšie: robia to, pretože to chcú. Stretnú niekoho, zamilujú sa, otehotnejú, narodí sa im spoločné dieťa. Najprv sú dvaja namiesto jedného, potom traja namiesto dvoch. Ide o to, aby nás bolo viac, nie aby sme zostali sami.

Celý život čakám na to, že zmením názor, že sa jedného dňa zobudím a budem iná, ako som bola predošlý deň a pred rokom a keď som bola dieťa, tínedžerka a mladá žena. Celý čas čakám na to, že začnem chcieť to isté ako vy ostatní. Ale nechcem. Je to pre mňa rovnako prirodzené, ako je pre niektorých mojich priateľov prirodzené, že celý život túžia po deťoch. To, čo vedia, odkedy boli malí, cítim aj ja, ibaže presne naopak.

Nie som ničia mama a vôbec sa netúžim stať niečou mamou. Vystačím si sama. Odo dňa, keď som sa narodila, až do dňa, keď zomriem, budem žiť sama so sebou a to mi stačí.

S druhými ľuďmi sa o tomto nerozprávam. Je to niečo, za čo sa hanbím, čomu sa vyhýbam, okolo čoho robím dlhé ústne okľuky. Keď sa moji priatelia zhovárajú o tom, či by chceli deti, mením tému. Nechcem pôsobiť príliš sebaisto či zaťato, pretože jedného dňa sa môžem znenazdajky zobudiť a byť jednou z nich, obyčajná tridsiatnička, ktorá chce otehotnieť, založiť si rodinu, ktorá chce rozšíriť svoj život, svoje telo, svoje srdce, aby do seba pojalo aj iných než len samu seba. Človek má právo zmeniť svoj postoj.

Snažím sa nájsť bezdetné vzory v popkultúre. Nie je to také jednoduché, ako by sa človek nazdával. Jane Austen nemala deti. Geoff Dyer nemá deti. Stevie Nicks nemá vlastné deti, ale má nevlastného syna. Frances McDormand má adoptívneho syna. Ak existujú knihy a filmy o ženách, ktoré sa vedome rozhodli nemať deti, potom som ich nevidela ani nečítala.

Samantha zo seriálu *Sex v meste* je prvá osoba, na ktorú si spomeniem, keď je reč o televíznych seriáloch. Carrie Bradshaw je číslo dva. Spomedzi žien v tomto seriáli však najviac vzhliadam k Mirande, ktorá je v otázke detí po celý čas nejednoznačná. V druhej sérii jej diagnostikujú *lenivý vaječník*, odrazu jej teda funguje len jeden, takže jej telo produkuje vajíčka iba každý druhý mesiac namiesto každý. Keď neplánovane otehotnie, dieťa si nechá a nakoniec je rada. Stane sa mamou, no najme si opatrovateľku, ktorá u nej býva. Miranda pracuje a chodí sa zabávať s priateľkami, randí s mužmi, až kým sa nevydá, a celkove sa zdá, že v jej živote sa zmenilo jedine to, že jej doň pribudla ďalšia osoba, ktorú miluje a zároveň aj vychováva. Keby sa narodilo dieťa mne, nemyslím si, že by to bolo rovnako jednoduché. Nemohla by som si dovoliť platiť niekoho, kto by u mňa býval a staral sa mi o dieťa. Boli by sme tam len ja s Philipom. A dieťa. A okrem toho *Sex v meste* je fikcia, tento seriál napokon nie je o deťoch a realite, ale predovšetkým o sexe a priateľstve. Nikdy tam nepadne otázka, prečo je Carrie bezdetná. Mňa sa na to ľudia pýtajú v jednom kuse.

Spýtam sa Anniken, či si vybavuje nejaké iné bezdetné vzory. Najprv dlho premýšľa a potom mi odpovie: Matka Tereza.

S Anniken sme spolu vyrastali. Bývali sme v tej istej bytovke, chodili sme do rovnakej školy aj gymnázia, potom sme začali študovať každá svoj odbor na osloskej univerzite v mestskej štvrti Blindern. Počas štúdia – a vlastne aj dosť dlho po ňom – sme si prenajímali izbu v tom istom byte. Naďalej bývame v rovnakej časti mesta, len už nie spolu. Alex a Anniken bývajú ešte vždy spolu. Alex vyrástol s nami a počas štúdia býval v tom istom podnájme ako my s Anniken. Ja teraz žijem s Philipom, bývame spolu už osem rokov. Už je to takmer večnosť.

S Philipom sme sa zoznámili v lete, v celkom inom období, než je táto zima, ktorá práve visí nad našim mestom. Okamžite som sa doňho zamilovala. Ešte nikdy sa mi to nestalo, ani dovtedy, ani potom. Zbadala som ho na jednej párty, stál v rohu, kde sa rozprával s nejakými Alexovými kolegami, a ja som si pomyslela, že tamtoho si dnes večer vezmem domov. Nebolo to úplne jednoduché, no nakoniec sme odtiaľ odišli spolu, a keď sme prišli k mojim dverám, pobožkal ma na líce a poprial mi dobrú noc. Toto sa opakovalo viackrát. Napokon som sa ho spýtala, či o mňa nemá záujem. Samozrejme, že mám, odvetil a zasmial sa. Lenže nemám záujem iba sa s tebou vyspať. Chcem niečo viac.

„A ty si nemyslíš, že to chcem aj ja?“

„Nie,“ povedal, „nemyslím si to.“

„Prečo nie?“

„Niečo som o tebe počul,“ prezradil.

„Čo také?“

„Nič zlé,“ ubezpečil ma. „Len to, že asi nie si vzťahový typ. A to je úplne v pohode, ibaže ja som.“

„Vzťahový typ?“ spýtala som sa nechápavo.

„Presne tak,“ prisvedčil.

Po niekoľkomesačnom vzťahu sa nás začali ľudia z okolia pýtať, či sa chystáme mať deti. Model, že niekoho stretnete, začnete spolu bývať a založíte si rodinu, je hlboko zakorenený v našich životoch aj v spoločnosti.

Túto tému som s Philipom otvorila ešte na začiatku nášho vzťahu. Musela som to urobiť. Ten rozhovor som už absolvovala aj predtým, nikdy sa však neskončil dobre, dokonca ani keď som mala čerstvo po dvadsiatke, a možno preto o mne počul to, čo počul. Že nemám priateľa a nie som vzťahový typ, pretože keď človek s niekým začne chodiť, nevyhnutne to znamená, že jedného dňa prídu aj deti. Nikdy nenájdeš niekoho, kto chce to isté čo ty, povedal mi predchádzajúci priateľ. Tak som sa s tým zmierila, vzdala som sa, nechala som to tak. A bolo mi fajn. Človeku môže byť na svete veľmi príjemne aj samému – mala som svojich priateľov, mala som blízkych ľudí, ktorým som mohla zavolať uprostred noci, a z času na čas na kratšie či dlhšie obdobie aj niekoho, vedľa koho som sa ráno prebúdzala.

„Viem, ako to je,“ začala som. „Viem, ako to chodí, ale musím to povedať skôr, než to medzi nami bude príliš vážne, skôr, než bude pre teba neskoro otočiť sa. Nie je to fér voči nikomu z nás.“

Odložil pohár s vínom, zahľadel sa na mňa ponad stôl, ponad jedálenský stôl, ktorý bol pre nás vždy priveľký, alebo aspoň preňho.

„Nemôžem...“ vypadlo zo mňa, ale zasekla som sa, potom som sa nadýchla a skúsila to znova.

„Nemôžem ti sľúbiť, že budeme mať deti.“

Nič nepovedal.

„Nechcem mať deti a nemôžem ti sľúbiť, že niekedy zmením názor, a preto by si to mal vedieť teraz, skôr ako sa budeš cítiť podvedený alebo že mi niečo dlhuješ.“

Nadalej mlčal.

„Je mi s tebou veľmi fajn,“ ubezpečila som ho, „ale na svete je mnoho ľudí, s ktorými môže byť človeku fajn, a je dôležité, aby sme našli toho pravého, alebo aspoň toho, kto chce to isté čo my. Takže ak chceš mať deti, nie som pre teba tá pravá.“

„Vždy som chcel mať deti,“ odvetil.

„Väčšina ľudí chce mať deti,“ uznala som.

„Ale ešte viac chcem byť s tebou,“ doložil.

„To nemôžeš povedať,“ namietla som.

„Práve som to povedal.“

„Hej, ibaže o takýchto veciach sa človek nerozhoduje len tak pri večeri. Ja to viem o sebe už dlho, oveľa dlhšie ako ty, respektíve tak dlho, ako ty vieš, že chceš deti, ja viem, že ich nechcem. Nikdy.“

„Takže sa nemôžem rozhodnúť, kým to nebudem vedieť rovnako dlho ako ty?“

„Netvrdím, že viem, čo bude o päť rokov alebo o tri, prípadne zajtra,“ ozvala som sa po chvíli. „Ale keďže ti momentálne nemôžem zaručiť, že obaja máme o budúcnosti rovnakú predstavu, pokiaľ chceš mať deti, nie je fér voči nikomu z nás, aby sme v tomto pokračovali.“

Ukázala som naňho a potom na seba, tam a späť niekoľkokrát a napokon mi ruka klesla vedľa taniera.

„Chcela by si, aby sme bývali spolu?“ opýtal sa.

„Prosím?“